

Cecilie Winger, leder i Norsk Oversetterforening

Moms på ebøker er kulturpolitikk!

Ikke bare er det vanskelig å spå om fremtiden, i tillegg blir ofte fremtidsprofetier komiske. Når det gjelder hvordan vi kommer til å lese bøker i fremtiden vil jeg likevel være villig til å påstå at det er mulig å forutse visse ting:

Jeg vil for eksempel bli overrasket om A) papirboka ikke vil overleve i mange år ennå. Men den vil selvsagt ikke være enerådende. Vi vil nok også lytte til lydbøker, og sannsynligvis benytte helt andre, hittil ukjente metoder for lesing. I tillegg tror jeg ganske sikkert at mange av oss B) kommer til å lese elektronisk nedlastede bøker på dertil egnede lesebrett. Dessverre er jeg nesten like sikker på at vi C) ikke kommer til å lese disse ebøkene på norsk. I hvert fall hvis ikke neste høsts statsbudsjett åpner for et nødvendig momsfratak på ebøker.

På 1960-tallet innførte Borten-regjeringen momsfratak for bøker av språkpolitiske årsaker. Sammen med andre politiske virkemidler, som Kulturrådets innkjøpsordning, viste disse tiltakene seg å være begynnelsen på en suksesshistorie. Til å være et land med knapt fem millioner innbyggere utgis det en enestående mengde kvalitetsbøker i Norge hvert år, noe som bidrar til å skjerpe språkbevissthet og utdanningsnivå.

I 2010 står bokbransjen foran en ny utfordring. Stadig flere av oss blir eiere av elektronisk lesebrett. Amazons Kindle er ikke lenger enerådende på markedet. Nylig ble Apples iPad lansert i Norge, og før sommeren skal etter sigende Google komme med sitt lesebrett. Og akkurat nå, i en tid da disse brettene skal fylles med innhold, det vil si bøker, vedtok stortingets finanskomité at elektroniske bøker, i motsetning til papirbøker skal momsbelegges med 25 %. Dette til tross for at en samlet bokbransje, med alle skribentorganisasjoner, bokhandlere og forlag står sammen mot forslaget.

Enn så lenge sitter de store forlagene på gjerdet, og den planlagte storlanseringen av norske ebøker blir neppe realisert før tidligst neste høst, når neste års statsbudsjett blir vedtatt.

I mellomtiden legger vi grunnlaget for en generasjon som ikke bare mister språkfølelsen, men også en mengde kulturelle referanser, vi får en generasjon som kaller Platon for Plato, Sokrates for Socrates, og Idefix: Asterix lille hund, for Dogmatix.

Av for meg uforståelige grunner behandlet ikke stortinget dette som en kulturpolitisk sak, så istedenfor at det ble avgjort av kulturminister Anniken Huitfeldt, ble det et spørsmål om økonomisk inntjening, og havnet dermed på skrivebordet til finansminister Sigbjørn Johnsen. Som altså vedtok å opprettholde 25 % moms på ebøker.

Moms er et finansieringstiltak. Momsfritak et virkemiddel. Dette spørsmålet burde dermed behandles i departementet for det aktuelle området der tiltak er nødvendig, i dette tilfelle kulturdepartementet. Hvorfor ser man ikke på dette som kulturpolitikk, slik man gjorde da bokavtalen ble reforhandlet for fem år siden? Når har kulturministeren tenkt å komme på banen?

Innstillingen fra finanskomiteen viser at regjeringen er skeptisk til å redusere eller fjerne moms "fordi den er en sentral inntektskilde for finansiering av blant annet sentrale velferdsordninger".

Forleggerne har argumentert med at det er cirka 15 % billigere å produsere en ebok enn en trykt bok. Med 25 % moms på toppen, vil altså en ebok bli dyrere enn en trykt.

Spørsmålet er hvor "sentral" denne inntektskilden blir hvis alle leserne svikter norskspråklige ebøker på grunn av tilgjengelighet og pris, og isteden leser alt fra ny krim til klassikerne i engelsk språkdrakt. Amazon tilbyr for eksempel Johann Wolfgang Von Goethes *Faust* i engelsk oversettelse for den nette sum av 2.99 dollar – som skulle bli 18 kroner og 59 øre. Nå vil nok mange lesere strekke seg ganske langt for å lese denne klassikeren i norsk oversettelse av enten Åse Marie Nesse eller André Bjerke, men hvor langt?

Det ligger an til å bli en tap/tap-situasjon for finansdepartementet og bokbransjen, og ikke minst for norske e-boklesere – som i fremtiden risikerer å gå glipp av muligheten til å lese utenlandsk litteratur oversatt til verdens beste norsk.